

Nr 49.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensioner åt vissa personer; given Stockholms slott den 13 februari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—7:o.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

1:o.

Hos Kungl. Maj:t har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 24 november 1924 hemställt om åtgärders vidtagande för att byråchefen hos styrelsen Oscar Frithiof Nordqvist måtte från och med dagen näst efter den, då han efter fyllda 67 år avgår från tjänsten, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten komma i åtnjutande av, utöver den pension, som författningen enligt må bliva honom tillerkänd, en årlig tilläggspension av 1,000 kronor.

[1.]
Tilläggspension åt byråchefen hos lantbruksstyrelsen O. F. Nordqvist.

Till stöd för sin framställning anför styrelsen i huvudsak följande.

Byråchefen Nordqvist uppnådde den 20 maj 1925 en ålder av 67 år och ägde då jämlikt gällande pensionslag uppbära pension. Rätt att komma i åtnjutande av hel pension inträdde för innehavare av ifrågavarande befattning efter 35 tjänstår. Emellertid torde Nordqvist, som allenast kunde återropa

något mer än 20 för pension beräkneliga tjänstår, äga rätt att tillgodonjuta endast $\frac{20}{35}$ av hel pension. Då hel pension för 20:de lönegraden i löneplanen uti gällande avlöningsreglemente, avdelning B — vilken lönegrad Nordqvist tillhörde — jämlikt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension utgjorde 6,996 kronor, skulle Nordqvists pension författningsenligt utgå med 4,000 kronor. Då sistnämnda belopp torde få anses knappt för en person i Nordqvists ställning, hade lantbruksstyrelsen ansett sig böra söka utverka något tillägg till denna pension och finge styrelsen i sådant hänseende anföra följande.

Nordqvist, som vore född den 20 maj 1858 i Finland, promoverades 1886 vid universitetet i Hälsingfors till filosofie doktor och tjänstgjorde från den 30 april 1889 till den 30 september 1902 såsom inspektör för fiskerierna i Finland, vilken befattning närmast motsvarade den byråchefstjänst i Sverige, som Nordqvist nu innehade.

I svensk statstjänst hade Nordqvist, som 1905 erhöll svensk medborgarrätt, tjänstgjort dels kalenderåret 1905 såsom extra fiskeristipendiat, dels ock såsom fiskerintendent i södra distriktet från och med 1906 års början till den 11 mars 1913, då han utnämndes till innehavare av sin nuvarande befattning.

Nordqvist hade under sin verksamhet som fiskeritjänsteman i Sverige fört upp såväl den vetenskapliga och praktiska fiskeriforskningen som även fiskerinäringen överhuvudtaget på ett högre och modärnare plan än som förut var fallet. Härtill torde i mycket hög grad hava bidragit Nordqvists stora intresse för sin uppgift och den mångsidiga och grundliga utbildning, som Nordqvist förskaffat sig icke minst genom sina talrika och långvariga utländska resor. I sistnämnda avseende finge framhållas, att Nordqvist deltagit uti den av intendenten vid naturhistoriska riksmuseum, professorn A. E. Nordenskiöld ledda Vegaexpeditionens kringsegling av Asien åren 1878—1880 i egenskap av biträdande zoolog och tolk samt att Nordqvist i utbildningssyfte vid olika tillfällen vistats icke mindre än omkring 13 månader i Tyskland och Österrike, 6 månader i Amerikas förenta stater och Canada, 2 månader i Norge och Danmark, $1\frac{1}{2}$ månad i Frankrike och Belgien, $1\frac{1}{2}$ månad i Ryssland och 1 månad i Storbritannien. Givetvis hade de rön och iakttagelser, Nordqvist gjort under dessa resor, och hans därunder knutna förbindelser med utländska fackmän och institutioner varit till stor nytta för hans arbetsuppgifter som byråchef å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå.

Det svenska fisket hade ock under Nordqvists ledning i hög grad förkovrats. Tidigare hade detsamma bedrivits efter äldre, ofta i hög grad oekonomiska principer och i enlighet med lagbestämmelser, oftast baserade på synnerligen lösa antaganden och på en ytterst ofullständig kännedom om fiskens levnadsvanor. Numera hade däremot detta fiske mångenstädes övergått till en rationellt ordnad fiskerihushållning, grundad på praktiskt-vetenskapliga undersökningar över fiskarternas biologi och de hydrografiska och biologiska förutsättningarna härför.

Nordqvist hade särskilt tagit till sin uppgift att söka bibehålla och förkovra fiskbeståndet i våra sjöar och floder. I sådant syfte hade Nordqvist bland annat grundat södra Sveriges fiskeriförening och den under nämnda förenings ledning stående fiskeriförsöks- och fiskodlingsanstalten vid Aneboda i Småland, varigenom för första gången i vårt land frågan om möjligheterna för fiskodling i damm upptagits till allsidigare prövning. På grund av föreningens verksamhet hade också denna för fiskets avkastning betydelsefulla fiskodling fått en allt större spridning i landet. Det i samband med

föreningens anstalt upprättade sötvattensbiologiska laboratoriet vore hittills det enda i landet och hade detsamma varit till stor nytta för såväl den teoretiska som den praktiska fiskeriforskningen. Även den med Aneboda sammankopplade fiskeriskolan hade tillkommit på Nordqvists initiativ och hade även denna skola varit av en särdeles stor betydelse för utbildandet av landets lägre fiskeritjänstemän.

Under Nordqvists tjänstetid hade vidare flera stora fiskodlingsanstalter upprättats. Särskilt finge nämnas den i allo förstklassiga lax-, röding- och sikodlingsanstalten i Borenhult, som tillkommit för att öka Vätterns fisketillgångar. Slutligen hade Nordqvist med hänsyn till den stora fara, som hotade landets laxbestånd genom den industriella exploateringen av vattendragen, organiserat systematiska undersökningar över uppfödning i fiskodlingsanstalter av laxyngel för klarläggande av denna för framtidens laxfiske i högsta grad betydelsefulla fråga. För detta ändamål hade ock på Nordqvists förslag arrenderats på fem år den Jämtlands fiskodlingsaktiebolag tillhöriga fiskodlingsanstalten vid Kälarne.

Vidare finge framhållas, att Nordqvist medverkat vid ett flertal viktiga utredningar i fiskerifrågor. Sålunda hade Nordqvist varit tillkallad såsom sakkunnig inom jordbruksdepartementet för uppgörande av förslag till åtgärder för åstadkommande av fiskeriföreningar m. m. och hade han sålunda i denna egenskap medverkat vid de utredningar, som lett till lagen om gemensamhetsfiske. Vidare hade Nordqvist inom justitiedepartementet varit tillkallad att såsom sakkunnig biträda med överarbetning av vissa delar utav förslaget till vattenlag.

Nordqvist hade även under tiden $\frac{30}{4}$ 1920— $\frac{9}{11}$ 1922 varit ordförande och ledamot i den för granskning av år 1917 upprättad konvention och deklaration rörande laxfisket i Torne älv tillsatta svensk-finsk kommissionen samt deltagit i de inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunnigas för omorganisation av lantbruksstyrelsen m. m. överläggningar och härunder verkställt särskilda utredningar angående fiskeriadministrationen.

Bland Nordqvists förtjänster finge i detta sammanhang jämväl anföras hans förmåga att sporra och intressera yngre fiskeritjänstemän för viktiga aktuella och särskilt praktiskt betydelsefulla fiskerifrågor. Den fiskeribiologiska literaturen hade även under hans tid riktats med en mängd större och mindre avhandlingar och uppsatser, såväl av Nordqvist själv, som utövat en betydande författarverksamhet, som ock av andra fiskeritjänstemän. Nordqvist hade inom sitt speciella område genom medverkan i ett flertal utländska facktidsskrifter förskaffat sig ett känt och aktat namn även hos utlandets auktoriteter på fiskeriområdet.

Vad särskilt beträffade Nordqvists deltagande i Vegaexpeditionen ville lantbruksstyrelsen erinra, att — sasom också framginge av riksdagens skrivelse den 20 maj 1878 — Kungl. Maj:t medgivit, att det befäl, underbefäl och manskap av flottan, vilket kunde komma att deltaga i expeditionen, finge under tiden åtnjuta enahanda förmåner, som under kommendering av flottans fartyg. En följd av detta medgivande torde hava varit, att tiden för deltagandet i nämnda expedition finge för nyssnämnda personal tillgodoräknas vid tjänstårsberäkning för pension, i den mån sådan vore densamma tillförsäkrad. Vid sådant förhållande syntes det lantbruksstyrelsen med visst fog kunna ifrågasättas, att jämväl Nordqvist måtte i pensionsavseende få tillgodoräkna sig samma tid. Erinras finge vidare därom, att riksdagen visat sig tillmäta Vegaexpeditionen stor betydelse genom att vid upprepade tillfällen anvisa anslag, som på ett eller annat sätt berört densamma, samt

genom att bereda årliga pensioner åt friherre Nordenskiöld och expeditionens navigationschef. Därest den tid, Nordqvist deltagit i Vegaexpeditionen eller 1 år 9 månader, finge tillgodoräknas honom för pension och härtill lades den tid av 4 månader, varmed hans anställning i statens tjänst överstege 20 år, skulle Nordqvist äga att åberopa ytterligare två för pension beräkneliga tjänstår. Ett godkännande av ett dylikt beräkningssätt skulle innebära en höjning av Nordqvists pension med $\frac{2}{35}$ av hel pension eller med 400 kronor.

Med hänsyn härtill samt till den stora betydelse Nordqvists verksamhet utan tvivel haft för den svenska fiskerinäringen funne sig lantbruksstyrelsen böra föreslå en tilläggs pension åt Nordqvist av 1,000 kronor för år.

Slutligen finge även tilläggas, att Nordqvist vore för sitt livsuppehälle helt hänvisad till sin pension, ävensom att Nordqvist, som under de senare åren varit mycket sjuklig, även framdeles torde få lov att räkna med stora utgifter till läkare och sjukvård.

Statskontoret har i remissutlåtande den 7 januari 1925 anfört, bland annat, följande.

Såvitt av handlingarna framginge syntes byråchefen Nordqvist komma att vid uppnäendet den 20 maj 1925 av stadgad pensionsålder kunna åberopa 20 för pension enligt civila pensionslagen och kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) beräkneliga tjänstår — tiden för deltagandet i den s. k. Vegaexpeditionen torde icke kunna i sådant avseende medräknas —; och bleve han alltså efter avgång vid sagda tidpunkt från byråchefsämbetet berättigad till avkortad pension, motsvarande $\frac{20}{35}$ av det för honom gällande pensionsunderlaget, 6,996 kronor, eller efter föreskriven avrundning 4,008 kronor.

Lantbruksstyrelsen hade med åberopande av den stora betydelse Nordqvists verksamhet haft för den svenska fiskerinäringen, hemställt om en tilläggs pension åt honom till belopp av 1,000 kronor, varigenom de sammanlagda pensionsförmånerna skulle komma att uppgå till åtminstone 5,000 kronor. Statskontoret hade för sin del icke funnit anledning till erinran mot förslaget om utverkande på anförda skäl av någon tilläggs pension åt Nordqvist och tilläte sig erinra om, att riksdagen under i viss mån likartade omständigheter beviljat fyllnadspension från allmänna indragningsstaten åt professorn vid universitet i Lund J. E. Lehmann (skr. nr 179/1915).

I anslutning till föreskrifterna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) syntes de sammanlagda pensionsförmånerna för Nordqvist böra fastställas till 5,004 kronor.

*Departements-
chefen.*

På av myndigheterna anförda skäl vill även jag tillstyrka, att tilläggs pension från allmänna indragningsstaten beredes Nordqvist till sådant belopp att densamma jämte den honom författningsenligt tillkommande pensionen uppgår till 5,004 kronor för år.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att byråchefen hos lantbruksstyrelsen, filosofie doktorn Oscar Frithiof Nordqvist må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd ålder av 67 år erhållit avsked från byråchefsämbetet, under sin återstående

livstid uppbära tilläggs pension från allmänna inbringningsstaten till sådant belopp, att tilläggs pensionen jämte den honom författningsenligt tillkommande pensionen uppgår till 5,004 kronor.

2:o.

I särskilda skrivelser den 28 augusti 1924 har *styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ulvuna* gjort framställning om beredande av pensioner åt vid institutet anställda trädgårdsarbetaren Anders Magnusson, snickaren Nils Anton Nilsson och kusken Karl August Edberg.

Av handlingarna i ärendena inhämtas

i fråga om Magnusson: Han är född den 15 april 1845 och har således uppnått en ålder av 79 år. Han har under 35 år med gott vitsord varit anställd såsom trädgårdsarbetare vid institutet men är numera enligt företett läkarbetyg till följd av ålderdomssvaghet och sjukdom oförmögen att i nämnvärd grad genom arbete förvärva sitt uppehälle. Magnusson saknar tillgångar; hans löneförmåner uppgingo 1923, dyrtidstillägg inberäknat, till i runt tal 1,150 kronor jämte fri bostad och bränsle;

i fråga om Nilsson: Han är född den 11 augusti 1851 och har således uppnått en ålder av 73 år. Han har under 31 år med gott vitsord varit anställd såsom snickare och gasverksarbetare vid institutet men är numera enligt företett läkarbetyg till följd av åderförkalkning och ålderdomssvaghet alldeles oförmögen att vidare förrätta något slags arbete. Nilsson saknar tillgångar; hans löneförmåner uppgingo 1923, dyrtidstillägg inberäknat, till i runt tal 1,300 kronor jämte fri bostad och bränsle; samt

i fråga om Edberg: Han är född den 23 augusti 1853 och har således uppnått en ålder av 71 år. Han har under 42 år med gott vitsord varit anställd såsom kusk och arbetare vid institutet men är numera enligt företett läkarbetyg till följd av åderbräck och kraftnedsättning oförmögen att i nämnvärd grad genom arbete förvärva sitt uppehälle. Edberg saknar tillgångar; hans löneförmåner uppgingo 1923, dyrtidstillägg inberäknat, till i runt tal 1,230 kronor jämte fri bostad och bränsle.

Lantbruksstyrelsen har enligt särskilda utlåtanden i ärendena den 4 september 1924 funnit det billigt, att pension beredes ifrågavarande personer, då de numera efter angivna tjänstår till följd av ålder och kraftnedsättning äro oförmögna att genom arbete förvärva sitt uppehälle, samt föreslår med hänsyn till ålder och tjänstår ävensom åtnjutna löneförmåner, att pensionsbeloppet bestämmes för en var av dem till 400 kronor för år, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder frånträde av anställningen vid institutet ägt rum, dock tidigast från och med den 1 januari 1925.

Statskontoret har i särskilda remissutlåtanden den 24 september 1924, under erinran att det föreslagna pensionsbeloppet motsvarar vad i liknande fall förut beviljats (se prop. 1917 nr 287; R. skr. s. å. nr 10 p. 90), tillstyrkt bifall till framställningarna i fråga.

[2.]
Pensioner åt
vid Ulvuna
lantbruks-
institut an-
ställda träd-
gårdsarbete-
ren A. Mag-
nusson, snic-
karen N. A.
Nilsson och
kusken K. A.
Edberg.

Departements-
chefen.

Jag instämmer med myndigheterna och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vid lantbruksinstitutet vid Ultuna anställda trädgårdsarbetaren Anders Magnusson, snickaren Nils Anton Nilsson samt kusken Karl August Edberg må, en var från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin anställning vid institutet, dock tidigast från och med den 1 januari 1925, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

3:o.

[3.]
Pension åt
städerskan
vid Ultuna
egendom och
lantbruks-
skola L. F.
Lundin.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut i skrivelse den 13 december 1924 gjort framställning om beredande av pension med högsta möjliga belopp åt städerskan vid Ultuna egendom och lantbrukskola Lovisa Fredrika Lundin. Över framställningen hava infordrade utlåtanden avgivits den 7 januari 1925 av lantbruksstyrelsen och den 23 i samma månad av statskontoret.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Lundin, som är född den 8 mars 1863 och således uppnått en ålder av 61 år, har under 35 år med gott vitsord varit anställd såsom städerska vid Ultuna egendom och lantbruksskola. Enligt företett läkarbetyg är hon numera till följd av kronisk ledgångs- och muskelreumatism samt kraftnedsättning oförmögen att genom arbete förvärva sitt uppehälle. Hennes löneförmåner hava under de fem senaste åren i medeltal uppgått till omkring 570 kronor förutom naturaförmåner till ett beräknat värde av 250 kronor för år. Hon äger inga tillgångar förutom en del lösöre.

Lantbruksstyrelsen har funnit billigt, att pension av allmänna medel beredes Lundin, sedan hon efter 35 års tjänstgöring på grund av sjuklighet icke längre kan försörja sig, och erinrar styrelsen i detta sammanhang därom, att riksdagen förut vid åtskilliga tillfällen beviljat pension åt befattningshavare i motsvarande ställning. Med hänsyn till Lundins ålder och tjänstår ävensom åtnjutna löneförmåner föreslår lantbruksstyrelsen, att hennes pension bestämmes till 300 kronor för år, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder hon frånträder sin anställning, dock tidigast från och med den 1 juli 1925.

Statskontoret har förordat bifall till institutsstyrelsens framställning på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit.

Departements-
chefen.

Såsom lantbruksstyrelsen erinrat, har riksdagen under senare år vid flera tillfällen beviljat pension åt befattningshavare i ställning motsvarande Lundins (se 1921 prop. nr 14 p. 3 och R. skr. nr 288 p. 4). Pensionsbeloppet har därvid med en tjänstetid i ett fall av 23 år bestämts till det av lantbruksstyrelsen för nu ifrågavarande befattningshavare föreslagna beloppet av 300 kronor för år.

Jag finner intet vara att erinra mot, att Lundin beredes enahanda förmån, och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan vid Ultuna egendom och lantbrukskola Lovisa Fredrika Lundin må från och med månaden näst efter den, varunder hon frånträder sin anställning därstädes, dock tidigast från och med den 1 juli 1925, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 300 kronor.

4:o.

I framställning till Kungl. Maj:t den 7 september 1924 har överlantmätaren i Gotlands län, f. d. överstelöjtnanten i armén Carl Vilhelm Laurentius Bolin — under erinran att han, som den 11 september 1924 uppnådde en ålder av 67 år, genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1924 medgivits rätt att kvarstå å sin överlantmätartjänst tillsvidare intill den 1 april 1925 och jämlikt beslut av statskontoret ägde att från och med månaden näst efter den, vari avgång från överlantmätartjänsten komme att äga rum, årligen, så länge han från arméns pensionskassa åtnjöte pension av 2,720 kronor, av det honom såsom överlantmätare tillkommande pensionsbeloppet 5,600 kronor uppbära allenast 2,880 kronor — anhållit om åtgärders vidtagande för beredande åt honom av fyllnadspension av 900 kronor, motsvarande, i avrundat tal, en tredjedel av förenämnda belopp 2,720 kronor. Till stöd för sin framställning anför sökanden, att han vid avgång från såväl sin militära som civila tjänst uppnått därför stadgad tjänsteålder samt haft att under sin tjänstetid erlagga pensionsavgifter både som militär och lantmätare.

Lantmäteristyrelsen har i remissutlåtande den 15 september 1924 förordat bifall till framställningen.

I den 22 i samma månad avgivet infordrat utlåtande har *statskontoret* i ärendet anfört följande.

Då sökanden visat sig uppfylla de i den civila pensionslagen fastställda villkor för erhållande av hel pension, hade han genom statskontorets beslut den 14 augusti 1924 förklarats berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten komme att äga rum, under sin återstående livstid åtnjuta pension å 5,600 kronor. Emellertid vore sökanden i egenskap av f. d. officer å stat berättigad att från arméns pensionskassa åtnjuta pension jämte fyllnadspension till sammanlagt belopp av 2,720 kronor, vilken förmån komme att utgå oavkortad efter det sökanden avgått från överlantmätartjänsten; och på grund härav måste den civila pensionen reduceras enligt bestämmelsen i 16 § 3 mom. av förenämnda lag till en tredjedel, dock med iakttagande att densamma jämte den militära pensionen icke

[4.]
Tilläggs-
pension åt
överlantmäta-
ren C. V. L.
Bolin.

understege civilpensionens belopp eller 5,600 kronor. Därest det i stället för en civilpension och en militärpension gällt förening av två pensioner, som båda bestämts enligt den civila pensionslagen, skulle sammanlagda pensionsbeloppet icke understigit vad som motsvarat hela den större pensionen och en tredjedel av den mindre enligt regeln, att vederbörande i sådant fall alltid av pensionsbeloppet finge behålla vad som beräknades motsvara av honom själv erlagda avgifter för egen pensionering (16 § 2 mom.). I nu förevarande fall, där undantagsvis en större civilpension förenades på en hand med en lägre militärpension, bleve följden av den givna reduceringsföreskriften, att vederbörande ginge miste om ett belopp, motsvarande hela den lägre pensionen. I dylika fall hade riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat pensionsfyllnad till sådant belopp, att detsamma jämte de författingsenligt utgående pensionsbeloppen ungefär motsvarade den större pensionen jämte en tredjedel av den mindre.

Den pension, som enligt ovanberörda grunder skulle tillkomma sökanden, vore 5,600 kronor såsom pension å hans civila tjänst jämte en tredjedel av pensionen för hans militära befattning, 2,720 kronor, eller sålunda 6,506 kronor 66 öre. Då han förklarats berättigad uppbära pension med (2,880 + 2,720 =) 5,600 kronor, skulle tilläggs pensionen för honom utgöra 906 kronor 66 öre, avrundad till 900 kronor.

Med stöd av det anförda har statskontoret hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att sökanden måtte från och med månaden näst efter den, vari avsked från överlantmätartjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 900 kronor årligen.

*Departements-
chefen.*

Såsom statskontoret erinrat, har efter framställning av Kungl. Maj:t (se prop. nr 117 och 120 till 1914 års senare riksdag samt nr 93 p. 2 till 1924 års riksdag) riksdagen förut i fall, där en större civilpension förenats med en mindre pension för statstjänst, å vilken lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension icke är tillämplig, beviljat vederbörande en särskild tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att densamma jämte de författingsenligt utgående pensionsbeloppen motsvarat den större pensionen jämte en tredjedel av den mindre. Under åberopande härav och då det synes mig vara med billighet överensstämmande, att sökanden beredes enahanda förmån, tillstyrker jag bifall till föreliggande framställning på sätt den av statskontoret förordats.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att överlantmätaren i Gotlands län, f. d. överstelöjtnanten i armén Carl Vilhelm Laurentius Bolin må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin överlantmätartjänst, under sin återstående livstid, med bibehållande av honom tillerkänd pension från arméns pensionskassa jämte fyllnads pension, tillhoppa 2,720 kronor, samt utöver honom där-

jämte tillkommande pension å 2,880 kronor såsom överlantmätare, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 900 kronor.

5:o.

I skrivelse den 10 september 1924 har *lantmäteristyrelsen* gjort framställning om beredande av pension åt extra lantmätaren Carl Gustaf Bergstrands änka Thyra Helena Bergstrand, född Andersson, och makarnas omyndiga dotter Anna Karin Gustafsdotter.

Av skrivelsen bifogade handlingar inhämtas, bland annat, att Bergstrand, som avlidit den 3 juni 1924, såsom sterbhusdelägare efterlämnat änkan och ovannämnda dotter, vilken är född den 17 mars 1919, att behållningen i boet uppgår till 1,005 kronor 40 öre samt att änkan, som är född den 15 juli 1885, enligt ett den 16 juni 1924 utfärdat läkarintyg då lidit av allmän kraftnedsättning och höggradig nervsjukdom.

Lantmäteristyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande.

Bergstrand, som föddes den 20 september 1885, konstituerades till lantmäteriauscultant (numera extra lantmätare) den 10 juni 1913. Bergstrand hade utövat verksamhet såsom tjänstemedhjälpare eller vikarie för lantmätare beträffande vissa förrättningar under 7 år 2.2 månader, såsom t. f. distriktslantmätare 3.5 månader, såsom amanuens hos lantmäteristyrelsen 2 år 4.1 månader samt såsom t. f. assistent 1 år 2 månader eller tillhoppa omkring 11 år.

Vid sitt frånfalle innehade Bergstrand förordnande att uppehålla den lediga assistentbefattningen vid lantmäterikontoret i Skaraborgs län med rätt för honom att, under den tid förordnandet varade, uppbära samtliga med befattningen förenade avlöningsförmåner, förutom det belopp, som det åläge ordinarie innehavare av befattningen att gälda för egen pensionering. Nämda befattning hade Bergstrand uppehållit med enahanda löneförmåner sedan den 1 april 1923. Lantmäteristyrelsen hade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 november 1923 anhållit om bemyndigande att med ordinarie innehavare återbesätta befattningen i fråga, men hade Kungl. Maj:t, sedan statens besparingskommitté avgivit utlåtande i ärendet, uti brev den 21 december 1923 föreskrivit, att befattningen i fråga skulle tillsättas allenast medelst förordnande tills vidare. Därest befattningen kommit att återbesättas med ordinarie innehavare, lede intet tvivel att Bergstrand erhållit befattningen i fråga.

Bergstrand hade utövat en mångsidig och väl vitsordad verksamhet samt städe i och utom tjänsten förhållit sig väl. Överlantmätaren i Skaraborgs län hade lämnat Bergstrand det vitsordet, att han under sin anställning vid lantmäterikontoret på ett synnerligen förtjänstfullt sätt fullgjort sina åligganden samt att hans plikttröhet gått så långt, att överlantmätaren mest tvinga honom, som synbarligen nedbrötes mer och mer av sin sjukdom, att taga tjänstledighet för att söka bot för sitt lidande, varjämte överlantmätaren framhållit, att Bergstrand i hög grad lede av tanken att han förmenats att vinna den ordinarie anställning, som han under ordinära förhållanden kunnat erhålla till betryggande av, att hans efterlevande icke helt och hållet skulle ställas på bar backe.

[5.]
Pension åt
extra lant-
mätaren C. G.
Bergstrands
änka och
dotter.

Bergstrand vore sasom icke ordinarie tjänsteman ej delägare i civilstatens pensionsinrättning, på grund varav hans änka och barn icke ägde uppbära pension från nämnda inrättnings änke- och pupillkassa.

Enligt från civilstatens änke- och pupillkassa lämnade upplysningar hade änkan, därest Bergstrand innehaft ordinarie assistentbefattning, varit berättigad till en årlig pension av 930 kronor med 40 procents förhöjning för makarnas minderåriga dotter, intill dess hon fyllt 21 år.

På grund av vad sålunda anförts och då de förhållanden, som föranlett att Bergstrand vid sitt frånfälle ej var ordinarie assistent, ej syntes böra få verka till nackdel för hans efterkommande, funne sig lantmäteristyrelsen böra hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att bevilja Bergstrands änka samt makarnas minderåriga dotter från och med den 1 juli 1924 å allmänna indragningsstaten pensioner till samma belopp, som tillkommit dem, i händelse lantmätaren Bergstrand varit ordinarie assistent vid lantmäterikontoret i Skaraborgs län.

Slutligen tillåte sig lantmäteristyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t i avvaktan på riksdagens beslut ville, med hänsyn till de synnerligen ömmande omständigheterna, tilldela änkan Bergstrand någon mot en eventuell pension svarande eller eljest skäligen befunden gratifikation.

Statskontoret har i remissutlåtande i ärendet den 22 oktober 1924 anført följande.

På grund av vad handlingarna innehöle och då extra lantmätaren Bergstrand icke varit i tillfälle att genom inträde i någon av staten understödd kassa för familjepensionering bereda sin änka och makarnas minderåriga dotter något bidrag till underhållet efter det att han avlidit, syntes goda skäl föreligga att i detta fall bereda understöd i form av pension på sätt som skett i föregående likartade fall. På framställningar av Kungl. Maj:t hade nämligen riksdagen beviljat pensioner dels år 1919 åt änkor och barn efter vice kommissionslantmätaren Ekstrand (prop. nr 155; R. skr. nr 10 A) och lantmäteriauskultanten Wennerström (prop. nr 100; R. skr. nr 10 A) ävensom åt extra lantmätaren Lundströms änka (prop. nr 266; R. skr. nr 10 A) till belopp av 500 å 600 kronor till änka och 125 å 150 kronor till barn, dels år 1920 åt lantmäteriauskultanten Holmstedts änka och dotter (prop. nr 127; R. skr. nr 296) med respektive 500 och 200 kronor, dels ock år 1922 åt lantmäteriauskultanten Grafströms änka (prop. nr 54; R. skr. nr 302) till belopp av 500 kronor. I nu förevarande fall föreläge enligt vad lantmäteristyrelsen upplyst den särskilda omständigheten, att, om icke den lediga assistentbefattning, som Bergstrand vid sitt frånfälle på förordnande uppehöll mot åtnjutande av i det närmaste full avlöning, förklarats skola med hänsyn till förhanden varande förhållanden tillsvidare icke återbesättas med ordinarie innehavare, Bergstrand med all säkerhet blivit befattningens innehavare och därmed också vunnit inträde i civilstatens änke- och pupillkassa samt sålunda kunnat genom egna åtgärder trygga sina efterlevandes underhåll; och denna omständighet borde enligt lantmäteristyrelsens förmenande föranleda, att pensionen i detta fall till änkan och dottern bestämdes till samma belopp, som skulle hava utgått till dem, om Bergstrand vunnit delaktighet i nämnda kassa. Med sådan delaktighet hade visserligen följt skyldighet att erlægga engångsavgift jämte årsavgift under Bergstrands återstående livstid, men då engångsavgiften fördelades på fem år enligt kassans reglemente och betalningsskyldighet för vad som icke vore guldets vid delägares frånfälle upphörde, skulle i detta fall icke några mera avsevärda

avgifter hava drabbat Bergstrand. På grund av de i detta fall sålunda föreliggande särskilda förhållanden ville det synas statskontoret, som om pensionsbeloppet borde i nära anslutning till förslaget skäligen bestämmas till 900 kronor för änkan och 300 kronor för dottern. Därest, såsom lantmäteristyrelsen ifrågasatt, en gratifikation ansåges böra i avvaktan på pensionsfrågans slutliga prövning tilldelas änkan Bergstrand, torde det böra ske i form av förskott å den blivande pensionen med föreskrift att förskottet skulle efter pensionens beviljande avräknas å först utfallande del av pensionen.

Jag torde få erinra, att Kungl. Maj:t med anledning av förevarande framställning den 7 november 1924 tilldelat änkan Bergstrand samt hennes minderåriga dotter gratifikationer med följande belopp, nämligen till den förra niohundra kronor samt till dottern trehundra kronor, att av statskontoret till en var av dem utanordnas från nionde huvudtitelns anslag till extra utgifter, ävensom föreskrivit, att, därest pension komme att beviljas änkan Bergstrand och hennes dotter, nämnda gratifikationer skulle avräknas å först utfallande del därav samt ersättas omförmälda anslag.

Departements-
chefen.

På grund av vad i ärendet i övrigt anförts anser jag mig böra förorda avlåtande av framställning till riksdagen om beviljande i överensstämmelse med statskontorets förslag av pensioner åt Bergstrands efterlevande och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att extra lantmätaren Carl Gustaf Bergstrands änka Thyra Helena Bergstrand, född Andersson, och makarnas minderåriga dotter Anna Karin Gustafsdotter må från och med den 1 juli 1924 från allmänna indragningsstaten uppbära pension, änkan med 900 kronor årligen, att utgå så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt dottern med 300 kronor, att åtnjutas till och med det år, varunder hon uppnår 18 års ålder.

6:o.

I skrivelse den 17 oktober 1924 har *lantmäteristyrelsen* gjort framställning om beredande från och med den 1 januari 1925 åt vaktmästarbiträdet å lantmäterikontoret i Umeå Karl Bernhard Ulfhjelm av årligt understöd till belopp av 600 kronor.

Styrelsen anför till motivering härav följande.

Ulfhjelm, som vore å lantmäterikontoret i Umeå anställd såsom extra biträde för ombesörjande i främsta rummet av åligganden, vilka i allmänhet tillhörde en vaktmästare, är född den 19 april 1867 och uppnådde alltså våren 1925 en ålder av 58 år. Ulfhjelm hade innehaft sin anställning sedan 1910 eller den första tidpunkt efter lantmäterikontorens omorganisation, då möjlighet yppades att anställa extra arbetskrafter. Såsom framginge av närslutet intyg av legitimerad läkare vore Ulfhjelm fullkomligt blind på

[6.]

Pension å f. d.
extra biträdet
vid lantmäterikontoret
i Umeå K.
B. Ulfhjelm.

vänstra ögat, under det synskärpan på det högra läge så lågt som 0.35, vartill komme, att denna låga synskärpa icke förbättrades med glas. Ulfhjem lede vidare av hjärtfel och åderförkalkning med ett blodtryck av 180—190 m. m. Ulfhjelm's arbetsförmåga vore till följd av nu nämnda orsaker i mycket hög grad nedsatt och vore detta förhållande att betrakta såsom för framtiden bestående.

Givet vore, att den hjälp, Ulfhjem under senare tiden kunnat lämna vid arbetena å lantmäterikontoret, varit jämförelsevis ringa. Från ingången av 1925 komme kontoret att förflyttas till ett för detsamma nybyggt hus. Härigenom komme vaktmästarbitrådets göromål att bliva väsentligt utökade. Det komme bland annat att åligga denne att ombesörja den yttre renhållningen samt att sköta värmeledningen. Sedan av inhämtade upplysningar det för styrelsen framstått såsom tydligt, att Ulfhjem icke kunde närmelsevis gå i land med de nya åliggandena, hade styrelsen ansett sig nödsakad att från 1 januari 1925 anställa annan person för ombesörjande av vaktmästar-göromålen, och styrelsen ansåge sig efter nämnda tidpunkt icke kunna utbetala någon ersättning till Ulfhjem. Lantmäteristylelsen hade emellertid ansett sig böra bringa förhållandet till Kungl. Maj:ts kännedom för att därigenom söka utverka ett årligt understöd åt Ulfhjem. Därest sådant icke kunde utverkas, komme han med all säkerhet att nödgas påkalla hjälp av kommunen.

Ulfhjem hade i sitt genom hustruns fränfalle upplösta äktenskap en son, som vore född den 21 november 1909.

Ulfhjelm's avlöning utgjorde vid tiden för skrivelsens ingivande 120 kronor i månaden, vartill komme dyrtidstillägg.

Statskontoret har i infortrat utlåtande i ärendet den 5 november 1924 anført, att med hänsyn till Ulfhjelm's sjuklighet och därigenom föranledda oförmåga att vid framskriden ålder skaffa sig annat lönande arbete ävensom till de omständigheter i övrigt, under vilka han nödgades lämna sin anställning, det icke torde vara något att erinra mot bifall till lantmäteristylelsens framställning.

*Departements-
chefen.* På av lantmäteristylelsen anförda skäl vill även jag tillstyrka, att pension beredes Ulfhjem i överensstämmelse med styrelsens förslag.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre extra bitrådet vid lantmäterikontoret i Umeå Karl Bernhard Ulfhjem må från och med den 1 januari 1925 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor.

7:o.

[7.] Med utlåtande den 3 oktober 1924 har *länsstyrelsen i Västerbottens län* överlämnat en till länsstyrelsen ställd skrivelse, däri f. d. fanjunkaren vid Norrbottens regemente Johan Adolf Bergström gjort framställning om erhållande av pension såsom biträde åt styresmannen för avvitringsverket i Västerbottens och Norrbottens län. Vid länsstyrelsens skrivelse hava fogats utlä-

*Pension åt
f. d. bitrådet
vid avvitringsverket
J. A. Berg-
ström.*

tanden i ärendet av *länsstyrelsen* och *överlantmätaren i Norrbottens län* samt *styresmannen för avvittringsverket* i nämnda båda län.

I ärendet hava vidare avgivits utlåtanden den 13 oktober 1924 av *lantmäteristyrelsen* samt den 22 december 1924 av *statskontoret*.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Bergström, som är född den 15 mars 1859, anställdes 1891 vid avvittringskontoret i Luleå samt överflyttades 1909 i samband med sammanslagningen av avvittringskontoren i Luleå och Umeå till detta kontor. Under åren 1891—1907 tjänstgjorde han oavbrutet med undantag för tider för militärtjänstgöring, vilken varat 3 till 4 månader årligen med undantag för åren 1904 och 1905, då densamma varat endast 1 månad om året. Under tiden den 1 januari 1908—30 november 1910 var Bergström, på grund av bristande göromål på avvittringskontoret, icke därstädes anställd, men har för tiden därefter oavbrutet tjänstgjort intill tiden för avvittringsverkets nedläggande den 30 juni 1924. Hans dagliga tjänstetid har städe varit den för byråttjänster vanliga. Den stora erfarenhet och speciella kännedom, som Bergström vunnit under sin långa tjänstetid, har varit till särskilt stort gagn till följd av täta ombyten bland den fackutbildade personalen. Under de sista åren har Bergström den tid av året, då fältarbeten pågått, fungerat såsom föreståndare för avvittringskontoret i Umeå och dess arkiv, och under tiden efter den 1 juni 1921, från vilken tid åliggandena såsom styresman fullgjorts av distriktslantmätaren Nils Jönsson vid sidan av hans verksamhet såsom sådan, har Bergström även haft att övervaka arbetena å avvittringskontoret. Bergströms verksamhet inom avvittringsverket har karakteriserats av en exemplarisk pliktrohet och noggrannhet i alla avseenden.

Bergström har sedan den 1 november 1916 såsom biträde å avvittringskontoret uppburit en månadsavlöning av 200 kronor, å vilken utgått dyrtidstillägg.

Den 1 april 1910 erhöll Bergström avsked från sin militära beställning, samt uppbär från arméns pensionskassa 180 kronor pension i 9 klassen av arméns pensionskassa, 820 kronor fyllnadspension ävensom 180 kronor pensionstillägg eller tillhoppa 1,180 kronor jämte dyrtidstillägg enligt fastställda grunder.

Länsstyrelserna och lantmäteristyrelsen hava hemställt om åtgärders vidtagande för beredande åt sökanden av pension från och med den 1 juli 1924. I fråga om pensionsbeloppets storlek anser lantmäteristyrelsen detsamma böra bestämmas till 1,820 kronor.

Statskontorets utlåtande i ärendet är av följande innehåll.

Då sökanden under 26 år arbetat i avvittringsverkets tjänst, torde det få anses vara med billighet överensstämmande, att någon pension beredd honom, när han vid 65 års ålder på grund av avvittringsverkets nedläggande lämnat tjänsten.

Beloppet av sådan pension syntes böra avpassas efter det antal tjänstår, han kunde räkna sig tillgodo, och den avlöning han åtnjutit, varvid såsom för ordinarie tjänstemän, vilkas avlöning icke vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar, hel pension ansåges motsvara $\frac{2}{3}$ av avlöningen; och liksom beträffande vid lantmäteristaten anställda tjänstemän torde också i detta fall för hel pension böra förutsättas uppnådda 35 tjänstår. Efter sådana

grunder skulle pensionen för sökanden uppgå till $2,400 \times \frac{2}{3} \times \frac{26}{35}$ eller sålunda efter föreskriven avrundning 1,190 kronor. Då sökanden i olikhet mot vad som i allmänhet gällde beträffande dem, som ägde rätt till pension enligt ovan angivna grunder, emellertid ej erlagt pensionsavgifter, torde visserligen någon reduktion av det sålunda beräknade beloppet böra äga rum; men då sökandens avgång närmast föranletts av nedläggandet av det verk, där han varit anställd, syntes beloppet dock ej böra sättas lägre än till 1,100 kronor. Enär det sålunda ifrågasatta pensionsbeloppet jämte vad sökanden uppbure från arméns pensionskassa eller, förutom pensionstillägg, 1,000 kronor, icke för år räknat överstege 3,000 kronor, torde, i överensstämmelse med föreskrifterna i 16 § 4 mom. av civila pensionslagen, den omständigheten, att sökanden åtnjöte pension från arméns pensionskassa, icke böra föranleda till reduktion av pensionsförmånen såsom f. d. biträde vid avvitringsverket.

Sökanden hade erhållit avsked från och med utgången av juni 1924, och på grund härav torde den föreslagna pensionen böra utgå från och med den 1 juli samma år. Vid utbetalande första gången av pension åt sökanden finge emellertid beaktas, att sökanden å sin militärpension uppburit pensions-tillägg med 180 kronor för år, under det att å pensioner till sammanlagt belopp av 2,100 kronor pensionstillägg endast utginge med 60 kronor för år.

I anledning av vad sålunda anförts finge statskontoret hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till sökanden måtte från och med den 1 juli 1924 från allmänna indragningsstaten utgå pension till belopp av 1,100 kronor årligen.

*Departements-
chefen.*

Den i ärendet förebragta utredningen synes mig motivera ett bifall till ifrågavarande framställning på sätt av statskontoret tillstyrkts.

För tiden från och med den 1 juli 1924 intill dess utbetalning första gången äger rum bör, såsom statskontoret framhållit, vid pensionens utbetalning iakttagas, att Bergström under denna tid uppburit pensionstillägg med 180 kronor för år räknat, under det att pensionstillägg å hans militärpension jämte pension å 1,100 kronor för år från allmänna indragningsstaten endast utgår med 60 kronor årligen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. biträdet vid avvitringsverket, f. d. fanjunkaren vid Norrbottens regemente Johan Adolf Bergström må från och med den 1 juli 1924 under sin återstående livstid åtnjuta, utöver honom från arméns pensionskassa tillkommande pensionsförmåner, tillhopa 1,000 kronor, en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 1,100 kronor

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:0—7:0 här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.
